

Kražių istorijos tyrinėtojas, puoselėtojas, mokytojas ir muziejininkas Edvardas Dirmeikis (pirmas iš kairės) Kražių M. K. Sarbievijaus kultūros centre veikiančiame Kražių muziejuje veda ekskursiją iš Kauno atvykusiems fotografams

KRAŽIŲ ISTORIJOS FRAGMENTAI

III–IV a. Kražiuose jau gyveno žmonės. Tą faktą paliudija miestelyje ir jo apylinkėse XX a. vykdytų archeologinių kasinėjimų rezultatai bei pavieniai, atsitiktiniai radiniai.

1253 m. Kražiai pirmą kartą paminėti iki mūsų dienų išlikusiame rašytiniame šaltinyje – Mindaugo laiške.

1253–1257 m. Kražių žemė – svarbi sudėtinė Žemaitijos gynybinės sistemos dalis.

1390 m. birželio 26 d. Karaliaučiuje pasirašytoje Žemaičių bajorų ir Kryžiuočių ordino sutartyje paminėti 6 Kražių bajorai – Eionoras, Eivildas, Eionoro brolis Vidė, Getėžis, Eikutis, Ramovytas.

1394–1935 m. rašytiniuose šaltiniuose paminėta Kražių pilis.

1410 m. rašytiniuose šaltiniuose minimas Kražių valsčius.

1412–1451 m. miestelyje gyveno Vytauto Didžiojo vietininkas Jonas Stanislovas Kęsgaila.

1416–1417 m. Vytauto Didžiojo pavedimu Kęsgaila Valimantaitis pastatė pirmąją Kražių katalikų bažnyčią. Ji, išstovėjusi apie 60 metų, sudegė apie 1475-uosius metus.

Išlikusiuose 1480 m. rašytiniuose šalti-

Kražių herbas

niuose Kražiai jau įvardyti kaip miestelis.

1495 m. pastatyta nauja Kražių krikščionių katalikų bažnyčia (gaisras ją sunaikino 1638 m.). Vėliau kitą bažnyčią pastatė klebonas M. Barkauskas, o kai ir ši sudegė, iškilo klebono Uvainio rūpesčiu pastatyta bažnyčia, kuriai buvo lemta stovėti iki 1807 m. (ji taip pat sudegė).

1547 m. Kražiai atiteko Žemaičių seniūnams Kęsgailoms.

1559 m. Žygimantas Augustas Kražius pardavė anglams Kotrynai Sufolsk ir Ričardui Berthui. Po jų (nuo 1568 m.) Kražius valdė Vilniaus vaivada Mikalojus Radvila. Nuo tada jis save vadindavo Kražių grafu. M. Radvila Kražiuose, dvaro teritorijoje pastatė pi-

lį-rūmus, kuriuos juosė vandens pripildytas platus griovys.

1566 m. Kražiai buvo pavieto centras. Nuo 1566 m. iki XVI a. pab. Kražiuose posėdžiaudavo Žemaičių bajorų seimeliai, vykdavo didžiulės šventės ir turgūs.

XVI a. Žemaičių vyskupijos iniciatyva Kražiuose įsteigta kunigų seminarija.

XVI a. Kražiai buvo vienas iš didžiausių Žemaitijos kultūros, švietimo centrų.

XVI a. pr. įsteigta pradžios mokykla.

XVI a. pabaigoje Kražiuose įsikūrė jėzuitai, kuriuos ėmėsi globoti Radvilos ir Jonas Karolis Chodkevičius.

1570–1741 m. Kražiuose veikė Žemaičių kunigų seminarija, kuri vėliau buvo perkelta į Varnius. Tais laikais Kražiuose veikė aukštoji jėzuitų teologijos-filosofijos mokykla.

1607 m. Kražiuose įsteigtas jėzuitų, 1639 m. – benediktinų, 1758 m. – marjavičių vienuolynas.

1614 m. jėzuitai įsteigė Kražių kolegiją, kuri veikė iki 1844 metų. XVII–XVIII a. tai buvo pirmoji aukštesnioji mokykla, pagrindinis ugdymo ir švietimo centras Žemaitijoje. Garsėjo turtinga šios kolegijos biblioteka. Tuo laiku čia veikė mokyklinis teatras, kuris pastatė apie 30 vaidinimų.

1621 m. jėzuitai ant Radvilų rūmų pamatų pradėjo statyti bažnyčią (darbai užbaigti 1689 m.).

1667 m. Kražių paviete buvo 249 bajorų dūmai.

1677 m. prie Kražių kolegijos buvo įsteigta bursa (mokinių bendrabutis). Iš pradžių čia gyveno kolegijos išlaikomi neturtingi mokiniai (iš viso 12). Vėlesniais metais kolegijoje mokydavosi apie 500 mokinių, o bursoje gyvendavo po 300 mokinių. Iki mūsų dienų iš visų buvusios kolegijos pastatų išliko tik bursa. Ji restauruota. Kitų buvusių kolegijos pastatų vietas didžiuliame, gražiai sutvarkytame bursos kieme simboliškai žymi į paviršių iškilusios akmenų krūvos.

XVII a. Kražiuose buvo svarbus kontrreformacijos židinys.

1757–1763 m. pastatyta Kražių vienuolių benediktinų bažnyčia.

1773–1817 m. Kražiuose veikė apygardinė mokykla.

1779 m. Kražiuose vyko Žemaitijos žydų suvažiavimas.

XVIII a. pabaigoje Kražių mokykloje nuolat mokydavosi po kelis šimtus mokinių.

1817 m. Vilniaus universitetas, perėmęs Kražių kolegiją iš karmelitų, reorganizavo ją į pasaulietinę gimnaziją.

1823 m. Kražiuose veikė anticarinė mokleivių organizacija „Juodieji broliai“.

Iš kairės: Kražių M. K. Sarbievijaus kultūros centro muziejaus ekspozicijos fragmentas ir šio muziejaus koridoriuje eksponuojamas suolas – Kražių istorijos liudininkas

1841 m. užbaigta statyti ir įrengta nauja Kražių krikščionių katalikų bažnyčia. Ji buvo atnaujinta 1911 m.

1844 m. Kražių gimnazija buvo iškelta į Kauną. Po to Kražiuose 75 metus vidurinės mokyklos nebuvo.

1893 m. lapkričio 22 d. įvyko Kražių skerdynės. Jos prasidėjo dėl to, kad vietiniai gyventojai neleido nugriauti Kražių bažnyčios.

1894 m. įvyko Kražių gynėjų teismas.

XIX a. – 1950 m. Kražiai buvo valsčiaus centras.

1910–1911 m. suremontuota Kražių bažnyčia.

Nepriklausomos Lietuvos metais Kražiai buvo valsčiaus centras.

Sovietmečiu Kražiai buvo apylinkės ir kolūkio centras.

Kražių garbingos praeities pagrindiniai liudininkai šiandien – prieš keletą metų restauruotas Kražių kolegijos pastatas (bursa / moksleivių bendrabutis), kuriame dabar veikia M. K. Sarbievijaus kultūros centras ir jam priklausantis Kražių muziejus. Didelę jo ekspонатų dalį sudaro apie miestelio istoriją daug ką galintys papasakoti etnografiniai daiktai, senieji spaudiniai, fotografijos. Muziejus gegužės 1 – rugsejo 30 dienomis veikia antradieniais–šeštadieniais nuo 8 iki 17 val., o spalio 1 d. – balandžio 30 d. – pirmadieniais – penktadieniais nuo 8 iki 17 val. Šeštadienį į muziejų

galima patekti iš anksto dėl vizito susitarus su muziejaus darbuotojais.

Adresas: Kolegijos g. 5, Kražiai, Kelmės rajonas.

Tel. (8~427) 58148, 8 622 21 321, 8 688 58 428, 8 614 33 660.

El. p. kraziukc@gmail.com.

Tarp seniausių miestelio pastatų yra ir Kražių bažnyčia, senoji varpinė.

1919 m. Kražiuose buvo atidaryta aukštesnioji privati mokykla (gimnazija). Ji veikė 16 metų.

1944 m. Valiukonio name pradėjo veikti Adolfo Venslausko įkurta Kražių gimnazija.

Nuo 1950 iki 2009 m. Kražiuose veikė vidurinė mokykla.

2005 m. Vilniaus universitetas pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Kražių jėzuitų kolegija. Šios sutarties pagrindu 2006 m. Kražių vidurinė mokykla reorganizuota į Vilniaus universiteto gimnaziją.

1993 m. patvirtintas Kražių herbas.

Nuo 1995 m. Kražiai – to paties pavadinimo seniūnijos centras.

Populiarūs, daug visuomenės į Kražius suraukiantys tradiciniai Šv. Roko atlaidai.

Iš kairės: Kražių M. K. Sarbievijaus kultūros centro muziejaus ekspozicijos fragmentas; restauruotos Kražių kolegijos koridorius